

PRESENTACIÓ
MARIA PALMER I CLAR i PERE ROSSELLÓ BOVER

La VI Jornada LitCat de Grups de Recerca de Literatura Catalana Contemporània va tenir lloc dia 13 de maig de 2022 a la sala d'actes de Ca n'Oleo, al carrer de l'Almudaina, a Palma. Va ser coorganitzada pels grups de recerca Literatura Contemporània: Estudis Teòrics i Comparatius (LiCETC) i Literatura Catalana i Cultura dels segles XIX i XX (LITERCAT) de la Universitat de les Illes Balears. A més, va rebre el suport del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB i de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. L'assistència a aquesta sisena edició va comptar amb personal investigador de diferents universitats del País Valencià, de Catalunya i de les Illes Balears. Va celebrar-se amb joia el fet de poder gaudir, a la fi, d'una retrobada presencial després d'uns anys de distància imposada a causa de la pandèmia covid-19, una realitat que coincideix amb la divisa de la Jornada: «Canvi i continuïtat». Efectivament, es va reprendre la tradició d'intercanvi de coneixement entre grups de recerca en literatura catalana contemporània després d'un temps d'isolació forçosa per una situació d'emergència sanitària que ha comportat una transformació personal i històrica rellevant. I, com a nota dels nous temps, algunes poques intervencions es varen fer encara per videoconferència.

Igualment, la divisa «Canvi i continuïtat» recorre de cap a peus el present volum. No sols per uns continguts que oscil·len entre la tradició consolidada i la mirada innovadora, sinó també per les persones que participen de l'aplec: unes, amb una trajectòria intel·lectual sòlida dins l'àmbit universitari; d'altres, amb un recorregut investigador que just acaba de començar. Un conjunt de veus, en definitiva, que conformen una bona mostra de la diversitat inherent als grups de recerca en literatura catalana contemporània i que posen de manifest la inclu-

sió d'aportacions molt diverses amb uns objectius en comú: l'aprofundiment en la tradició epistemològica en literatura catalana contemporània, la creació de nou coneixement científic sobre aquest corpus i el reforçament dels nusos d'una xarxa de persones que fan vida a diferents territoris i universitats.

D'entrada, Caterina Riba presenta la trajectòria poètica i performàtica de Maria Sevilla i la inscriu en el circuit literari català actual, com un dels màxims exponents en poesia contemporània. Examina en profunditat «Poema», de *Kalàixnikov*, i la *plquette If true: false; else: true*, dues peces experimentals que li permeten endinsar-se en reflexions sobre interdisciplinarietat i metaliteratura, des de les idees de desacord, desviació i falla de control. Tot seguit, Xavier Hernández-i-Garcia indaga en el concepte d'intermedialitat des d'una recopilació teòrica extensa que abasta múltiples subcategories, i l'aplica en l'estudi de les analogies de contingut imaginari i les imatges literàries generadores de la *musicalització de la ficció* de dues composicions poètiques de Joan Fuster: «Bach» i «Chopin». Així mateix, contrasta la recreació estètica de Fuster amb altres poetes practicants de la intermedialitat, com d'Ors o Maragall.

A continuació, Magí Sunyer explora cinc reformulacions a la manera del teatre popular de la bufa del *Robinson Crusoe* de Daniel Defoe i algunes novel·les de Jules Verne, recreacions del tòpic del viatge fantàstic o de ciència-ficció. Sunyer, tot seguint les passes de Francesc Curet, proposa rescatar el teatre català de consum de l'època, caracteritzat per apellar directament les emocions del públic. Considera que en cal un estudi complet perquè els espectacles d'entreteniment han estat relegats sovint a l'oblit a causa dels prejudicis de la historiografia dramàtica de la Renaixença, la qual, a més, repassa en profunditat. Conclou que aquest teatre en concret combrega amb les vindicacions del moviment: retornar el prestigi a la llengua i conquerir els interessos del públic català. D'altra banda, Teresa Iribarren i Júlia Ojeda fan una anàlisi exhaustiva d'*Els fills de Llacuna Park*, de Maria Guasch, des de les teories dels afectes i les narratives de la precarietat. Afirment que aquesta obra inclou elements de la novel·la psicològica, criminal i carcerària, amb la precarietat com a motor creatiu del constructe narratiu, en tant que dictamina l'estat mental, els vincles afec-

tius i les relacions socioeconòmiques dels personatges de la novel·la. A més, aposten per una transfusió mútua entre narrativa literària i realitat sociohistòrica i llegeixen en clau política passatges del text de Guasch.

En l'article següent, Marcel Ortín fa una anàlisi profunda de la doble recepció –tant del text com de l'espectacle– de la traducció que Josep Carner confecciona d'*El somni d'una nit d'estiu*. Ortín ressegueix les impressions de la crítica d'aleshores: les opinions del grup *calligeneic*, de López-Picó, de Gabriel Alomar, de Vives Pastor. Així mateix, reconstrueix la història de la recepció de l'espectacle teatral dirigit per Adrià Gual i clou l'article amb una polèmica ben sucosa. Per un altre cantó, Xavier Pla, gràcies a la mirada suspicax del crític exiliat Rafael Tasis, rescata la prosa de *Viaje en autobús* d'una primera aproximació desconfiada per la llengua en què està escrita i la figura que n'ocupa l'escriptor dins el règim franquista. A més a més, inclou comentaris sobre altres formes de literatura de viatges de Pla –com *Viaje a pie* o *Viatge a Catalunya*– i descriu les maniobres que desplega políticament l'autor al llarg dels anys.

Seguidament, Maria Àngels Francés analitza vies actuals i alternatives que contribueixen a la construcció del cànon, específicament el de la literatura catalana. Pren la Diada de Sant Jordi com un estímul ineludible en la creació d'un cànon promogut per les indústries del llibre i la lectura, les quals fan ús de les xarxes socials per a obtenir visibilitat social. Exemplifica les implicacions d'aquestes xarxes en el bastiment d'un cànon més comercial i reflexiona sobre la retroalimentació entre aquest i el cànon acadèmic. Irene Zurrón, per la seva banda, s'endinsa en la darrera narrativa de Mercè Rodoreda, específicament en *Quanta, quanta guerra...* En proposa una lectura fonamentada en l'ecocrítica i el posthumanisme a partir de la figura híbrida del «subjecte arbori», contrapunt del subjecte cèntric i racional. A més, introdueix diverses mirades crítiques prèvies emmarcades en aquests corrents d'estudi i, des del comparativisme, contrasta les transformacions àrbories de l'obra en qüestió amb d'altres elaborades per Fina Miralles o Susina Amat.

Ivan A. Costa desglossa minuciosament «Els captius (1665)» –composició de Maria-Antònia Salvà inclosa a *Espigues en flor*– i «Amor de

pàtria», «La ribera de “canten-i-dormen”» i «L’enyorança de la cativa», de Miquel Costa i Llobera. En fa una anàlisi temàtica a partir de la reformulació contemporània del motiu de la pirateria a la poesia culta. Defensa que aquestes obres recuperen un tema molt treballat dins el folklore popular amb la intenció de retre homenatge als mallorquins captius durant l’edat moderna. Posteriorment, Ricard Giramé-Parareda concentra en un article la recerca que s’ha estat duent a terme de fa uns anys a la Universitat de Vic, emmarcada en la branca dels estudis de patrimoni literari, concretament sobre el concepte de «marca literària». Argumenta que la figura de Jacint Verdaguer ha estat representada des de la identitat sociocultural, territorial, patrimonial i artística, fins al punt de reconvertir-se en un valor ‘pop’ que ha impulsat la proliferació de múltiples motius que conformen, en conjunt, la «marca literària» del poeta, sotmesa sovint a nocions comercials –la reproducció de la imatge de Verdaguer en samarretes, bombons o tabaqueres, per exemple. Joan-Marc Ramos Sabaté presenta un experiment integrat en les coordenades del grup de recerca Poesia i Educació, inscrit en la didàctica de la literatura i aplicat a l’alumnat del Màster de Secundària de la Universitat de Barcelona. Es proposa l’automatització d’algunes activitats digitals amb l’objectiu d’incrementar la competència metaliterària de l’alumnat d’una forma creativa i dinàmica. La ruta literària didàctica és concebuda per Ramos Sabaté com un dispositiu que fomenta un aprenentatge cooperatiu o vicari i motiva la participació activa de l’alumnat. Així mateix, comporta una dificultat organitzativa per al docent, la qual es resol per mitjà del disseny d’una seqüència de treball uniforme. Amb tot, Ramos Sabaté presenta les possibilitats de la ruta literària i de les activitats automatitzades i les assaja amb l’alumnat del Màster, amb unes conclusions molt interessants, que conviden a la reflexió i a la continuació d’aquesta tasca investigadora.

Finalment, Simona Škrabec a «Per què no dormen els poetes?» descabdella un complex entramat de relacions intertextuals i temàtiques que conflueixen en el poema «S-Bahn», de *Teoria dels cossos* de Gabriel Ferrater. En Paul Celan i Herman Melville, així com en el seu comentarista Jorge Luis Borges i en altres autors tan distants com Horaci, Hölderlin o E. A. Poe, Škrabec troba la clau per interpretar

les referències d'aquest poema ferraterià que, pel títol, alludeix a una de les xarxes de metro d'Hamburg, però que planteja alguns dels problemes vitals més profunds de l'ésser humà viscuts pel poeta reusenc.

Amb el present volum, creiem que es fan accessibles algunes de les línies d'investigació en actiu dels grups de recerca participants –Estudis Transversals, GETLIHC, GLCC, GRILC, Grup de Recerca Interuniversitari, GETCC, LEMCOPAT, LiCETC, LiCMES, LITERCAT, Poció, TEXLICO, TRILCAT– i s'estimula la generació d'aliances per a vies de recerca futures. A més, gràcies al suport de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, es comparteix amb el públic una bona mostra de la producció actual de coneixement universitari i es dona a conèixer la varietat d'aproximacions metodològiques de les quals gaudeix en l'actualitat l'àmbit d'estudi de la literatura catalana. En definitiva, sota el lema «Canvi i continuïtat», des d'una riquesa en diversitat de metodologies, plantejaments i intencions, es persevera en la tasca de la recerca en literatura contemporània i es dona continuïtat a unes trobades que, amb aquest aplec, instauren la seva sisena edició.